

Vergaderjaar 2024–2025

21 501-34

Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

Nr. 431

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 februari 2025

Hierbij stuur ik uw Kamer het verslag van de formele Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport Raad (OJCS-Raad) voor de onderdelen onderwijs en cultuur die op 25 en 26 november 2024 in Brussel plaatsvonden.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins

Onderwijs

Het onderdeel onderwijs vond plaats op 25 november in Brussel. Voorafgaand aan het beleidsdebat stonden de onderstaande stukken ter vaststelling geagendeerd, waarover uw Kamer eerder in de geannoteerde agenda is geïnformeerd. Deze zijn zonder verdere opmerkingen aangenomen:

- Raadsaanbeveling over aantrekkelijke en duurzame carrièrepaden in het hoger onderwijs
- Raadsconclusies over strategische partnerschappen in onderwijs en training

Beleidsdebat over het versterken van toekomstbestendige vaardigheden en concurrentievermogen via het hoger onderwijs

Een van de belangrijkste aanbevelingen uit het Draghi-rapport betreft het dichten van het tekort aan vaardigheden die cruciaal zijn voor het wereldwijd concurrentievermogen van de EU. In verschillende lidstaten is de verbinding tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt niet altijd optimaal. Draghi beargumenteert daarom dat een Europese benadering voor de ontwikkeling van deze vaardigheden essentieel is. Grensoverstijgende samenwerking vormt hierin een belangrijke component, waarop de EU al verschillende initiatieven heeft gepresenteerd¹. In het bijzonder richtte dit debat zich op het concept van een gemeenschappelijke Europese graad. Dit concept zou moeten bijdragen aan de concurrentiekracht van de EU. Hierbij werd de lidstaten gevraagd te reflecteren hoe een gemeenschappelijke Europese Graad vaardigheden en concurrentievermogen kan versterken, en hoe hogescholen en universiteiten ondersteund kunnen worden om bij te dragen aan het EU concurrentievermogen.

Tijdens het beleidsdebat heb ik aangegeven dat we het doel scherper voor ogen moeten stellen, namelijk toekomstbestendige vaardigheden en een concurrerender Europa door Europese samenwerking, door administratieve barrières voor transnationale samenwerking te verlagen en door de uitwisseling van talent, kennis en ervaring te bevorderen. Daarbij moeten we onze verschillende uitgangspunten erkennen en de diversiteit van onze systemen gebruiken als een concurrentievoordeel.

Daarbij heb ik de vraag opgeworpen of het voorliggende concept van een gezamenlijke Europese graad, en de daarbij voorgestelde criteria, daarvoor het gewenste middel is. In plaats daarvan heb ik gepleit voor een aanpak waarbij we meer op het proces gericht zijn om barrières voor onderwijssamenwerking weg te nemen dan op een inhoudelijke invulling van een mogelijke gezamenlijke Europese graad. Ook heb ik ervoor gepleit voort te bouwen op wat we al hebben en om dus EU-breed de Bologna-instrumenten en -overeenkomsten te implementeren. Tot slot heb ik ons uitgangspunt gedeeld dat Europese samenwerking moet bijdragen aan een evenredigere spreiding van internationale studentmobiliteit.

Vrijwel alle lidstaten onderstreepten het belang van de Europese concurrentiekracht, betere aansluiting tussen arbeidsmarktbehoeften en onderwijs, en de potentiële bijdrage van het concept van een gemeenschappelijke Europese graad daar aan. Wel hadden veel lidstaten, net als ik, vragen over het te doorlopen proces om het concept van een gemeenschappelijke graad uit te werken en de criteria die daar aan verbonden

¹ European Education Area, the European Skills Agenda, the Digital Education Action Plan and the Pact for Skills.

zouden worden. Zo waren er lidstaten die de Commissie hebben gevraagd om een impact assessment uit te voeren om de verwachte effecten, bijvoorbeeld op internationale studentstromen, inzichtelijk te maken.

Ook benadrukten verschillende lidstaten het belang om dit proces stap voor stap aan te pakken, voort te bouwen op de bestaande afspraken in Bologna-verband, te voorkomen dat er parallelle processen ontstaan en het risico dat bestaande (kwaliteits)verschillen uitvergroot worden. Net als Nederland benoemden enkele lidstaten het belang van academische vrijheid en autonomie van instellingen, en uitten ze hun zorgen dat daar – zeker op het gebied van de door de Commissie gesuggereerde criteria – zorgvuldig naar gekeken moet worden.

Tot slot hebben verscheidene lidstaten opgeroepen tot een gezamenlijk proces van co-creatie tussen lidstaten, onderwijsinstellingen, studenten en andere belanghebbenden. Hieraan zal in 2025 een eerste invulling worden gegeven in door de Commissie aangekondigde *Policy Labs*.

Studiefinanciering

Zoals ik in de geannoteerde agenda voor deze OJCS-Raad heb toegezegd, heb ik tijdens de Raad bij mijn collega-onderwijsministers actief de aandacht gevraagd voor het onderwerp studiefinanciering. In het bijzonder heb ik mijn zorgen geadresseerd dat studenten uit andere EER landen studiefinanciering kunnen ontvangen van Nederland en soms ook vanuit hun thuisland, en dat daarbij de vraag kan ontstaan of dit redelijk is. Ook heb ik in gesprek met Ministers uit andere lidstaten gesproken over de verschillende interpretaties over het aantal uur dat studenten moeten werken om aanspraak te kunnen maken op migrerend werknemerschap.

Om dit thema weer op de Europese agenda te krijgen heb ik verschillende collega-onderwijsministers benaderd, en heb ik gevraagd of we gezamenlijk met een groep experts vanuit onze landen kunnen onderzoeken of het mogelijk is de voorwaarden om recht te krijgen op studiefinanciering zo veel mogelijk gelijk te trekken (en waar nodig aan te scherpen) en te voorkomen dat studenten dubbel gefinancierd worden. Meerdere collega-ministers hebben aangegeven dat een goed idee te vinden en dat de komende periode op te willen pakken. Dit zal ik, mede in het kader van de na de OJCS-raad aangenomen motie Soepboer en Omtzigt², voortvarend oppakken.

Diversen

MED9 ministeriële bijeenkomst voor onderwijs en duurzame ontwikkeling en de groene transitie in de Mediterrane regio (Cyprus)

Cyprus gaf met dit diversen-punt een toelichting op een bijeenkomst van Ministers van de EU landen die aan de Middellandse Zee liggen. Hier hebben zij het gehad over duurzaamheidsonderwijs, waarvoor onder andere een actieplan richting 2030 is opgesteld.

Presentatie prioriteiten Poolse EU-voorzitterschap (Polen)

Polen gaf een toelichting op het aankomende EU-voorzitterschap, in het bijzonder gericht op onderwijs. Prioriteiten zijn onder andere de voortgang en evaluatie van de Europese Onderwijsruimte, samenwerking

² Kamerstukken 31 288, nr. 1170

op inclusief onderwijs, excellentie in het mbo, het hoger onderwijspakket, implementatie van de Raadsaanbeveling uit 2023 over digitaal onderwijs en het *Digital Education Action Plan*³ en tenslotte de toekomst van EU-programma's gerelateerd aan onderwijs en training.

Cultuur

Het onderdeel cultuur vond plaats op 26 november in Brussel. Voorafgaand aan het beleidsdebat stond het onderstaande stuk ter vaststelling geagendeerd, waarover u eerder in de geannoteerde agenda bent geïnformeerd. Deze is zonder verdere opmerkingen aangenomen:

- Raadsconclusies over het verbeteren en ondersteunen van de toegang tot cultuur

Beleidsdebat over de rol van bibliotheken en het ontwikkelen van mediawijsheid

Het Hongaarse voorzitterschap schetste de noodzaak van bibliotheken en hun bijdragen aan de ontwikkeling van mediageletterdheid in een steeds meer digitale wereld. De achtergrond van het beleidsdebat was het werkplan voor cultuur 2023–2026, waarin de rol van bibliotheken bij het bevorderen van geletterdheid in heel Europa wordt erkend. Het voorzitterschap noemde drie uitdagingen ter discussie: (I) lacunes in het onderwijs op het gebied van mediageletterdheid, (II) infrastructuur en financiering en (III) ontwikkeling van vaardigheden voor bibliothecarissen.

De Commissie begon met een statement over het fundamentele belang van bibliotheken voor het Europese cultuur-, sociaal- en onderwijslandschap en verwees daarbij naar de aandacht voor bibliotheken in het werkplan voor cultuur 2023–2026. De Commissie benoemde het belang van de doorgroei van bibliotheken en ziet dit als een oplossing voor het probleem van desinformatie. De Commissie riep daarbij op om bibliotheken te helpen uitbreiden en noemde een aantal concrete voorbeelden van de manier waarop zij lidstaten hierin ondersteunt. In het bijzonder werd de ondersteuning voor de open coördinatiemethode (OMC)-groep genoemd. Dit is een groep van experts uit lidstaten van de EU die zich buigen over de verschillende rollen van openbare bibliotheken. Tot slot riep de Commissie lidstaten op om te blijven investeren in bibliotheken om ook hen de voordelen van de digitale transformatie te doen toekomen.

Verschillende lidstaten gaven daarop aan het belang van bibliotheken als cruciale platforms voor sociale cohesie, democratische participatie en educatieve ontwikkeling te onderstrepen. Ook gingen lidstaten in op de samenwerking tussen bibliotheken met de academische wereld en NGO's, die volgens hen versterkt moet worden. Samengevat verzoeken de lidstaten om op EU-niveau kennisuitwisseling en netwerken van bibliotheken te versterken en EU-programma's beter af te stemmen op de behoeftes van bibliotheken.

Nederland gaf aan bibliotheken als een essentiële pilaar van de democratische samenleving te zien en om die reden de afgelopen jaren extra in het netwerk van bibliotheken te hebben geïnvesteerd en dit de komende jaren voort te zetten. Daarnaast heeft Nederland de plannen voor een wettelijke verplichting om in iedere gemeente een bibliotheekvestiging te hebben toegelicht en andere concrete voorbeelden genoemd van hoe Nederlandse bibliotheken bijdragen aan mediageletterdheid, zoals de IDO's en het mediawijsheid programma HackShield. Samengevat heeft Nederland

³ Digital skills and competences and successful digital education and training (2023), Consilium Europa.

het belang van de groeiende erkenning van de rol van bibliotheken onderstreept en opgeroepen om meer Europees samen te werken. Hierbij is ook verwezen naar de bovengenoemde OMC-groep waar Nederland samen met Ierland voorzitter van is.

Diversen

Het belang van ondersteuning van samenwerking en engagement in culturele en creatieve sectoren op EU-niveau (Estland/Letland/Litouwen/Duitsland/Slovenië/Griekenland/Slowakije/Spanje/Cyprus)

Er werd aangegeven dat het programma Creative Europe een essentieel instrument is voor het bevorderen van culturele diversiteit en creativiteit en voor het stimuleren van de audiovisuele sector in Europa. De lidstaten benadrukten dat het cruciaal is om de samenwerking en het creëren van inhoud in de culturele en creatieve sectoren op EU-niveau te blijven ondersteunen. Deze steun moet zichtbaar, inclusief en duurzaam zijn, waarbij creativiteit en culturele diversiteit centraal staan. De Commissie gaf aan dat deze oproep op het juiste moment komt en dit mee te zullen nemen in de huidige onderhandelingen.

MED-9 conferentie (Cyprus)

Cyprus heeft de Raad geïnformeerd over de MED-9 conferentie inzake culturele rechten, de veerkracht van de culturele sector en de rol van cultuur bij de SDG's, waarvoor het land gastheer was. Tijdens de conferentie hebben de Ministers onderstreept op te komen voor culturele diversiteit.

De selectie van de Europese Culturele Hoofdstad van 2029 (Polen)

Polen heeft de Raad geïnformeerd over het feit dat Lublin is aangewezen als Europese culturele hoofdstad en een presentatie gegeven over het selectieproces en het voorlopige programma in 2029.

Aandacht voor beleid van LS ter bevordering van culturele diversiteit in de digitale interne markt (Frankrijk/Griekenland/Italië/Spanje met steun van Duitsland)

In de Raad is aandacht gevraagd voor de toenemende problemen waarmee lidstaten te maken hebben bij de uitvoering van het beleid ter bescherming en bevordering van de culturele en taalkundige diversiteit. Er zijn zorgen geuit over de uitspraak van het Hof van Justitie van de EU van 9 november 2023 over Google Ierland. Volgens Frankrijk zijn de gevolgen van deze uitspraak ingrijpend, leidt deze tot een zeer restrictieve toepassing van de afwijking van het oorsprongslandbeginsel en stellen ze de fundamentele van het Europese culturele model en het vermogen van lidstaten om hun cultuurbeleid uit te voeren ter discussie. Luxemburg (met steun van Malta en Denemarken) gaf aan dat het oorsprongslandbeginsel hoeksteen is van de interne markt en dat deze intact dient te blijven. De Commissie concludeerde dat de digitale interne markt en culturele en taalkundige diversiteit hand in hand kunnen gaan en dat nationale specifieke omstandigheden niet genegeerd mogen worden. Tot slot zei de Commissie bij de evaluatie van de AVMSD rekening te zullen houden met culturele diversiteit.

Heropening Notre-Dame (Frankrijk)

Frankrijk heeft de Raad geïnformeerd over de geplande heropening van de Notre-Dame die gepland staat voor begin december en bedankte alle lidstaten voor de solidariteit naar aanleiding van de brand in de kathedraal.

Presentatie van de programma's van de Europese Culturele Hoofdsteden van 2025 (Duitsland en Slovenië)

In 2025 zullen er twee Europese culturele hoofdsteden zijn: Chemnitz in Duitsland en Nova Gorica in Slovenië. Beide landen hebben de programma's van deze culturele hoofdsteden gepresenteerd.

Terugkoppeling G7 ministeriële bijeenkomst voor Cultuur in Napels (Italië)

Italië deed verslag van de ministeriële bijeenkomst voor Cultuur in Napels. Deze is op 19–21 september gehouden. De Ministeriële verklaring «Culture, common good of humanity, common responsibility» en de Napels verklaring «Culture for the sustainable development of Africa and the world» zijn tijdens de bijeenkomst aangenomen.

Werkprogramma van het inkomende Poolse voorzitterschap (Polen)

Het Poolse voorzitterschap informeerde de Raad over de periode januari–juni 2025. Het voorzitterschap heeft aangegeven Raadsconclusies voor te bereiden over het steunen van artiesten aan het begin van hun carrière.

Brief EU cultuurministers aan de Europese Commissie over Creative Europe

Als vervolg op het diverseren-punt dat werd ingebracht door Estland/Letland/Litouwen/Duitsland/Slovenië/Griekenland/Slowakije/Spanje/Cyprus is op voorstel van Letland een brief geschreven aan de Europese Commissie waarin het belang van de ondersteuning van samenwerking en het engagement in de culturele en creatieve sectoren op EU-niveau wordt benadrukt. Deze brief wordt waarschijnlijk door een groot aantal cultuurministers ondertekend, inclusief mijzelf. Op het moment van schrijven is deze brief nog niet verstuurd, wanneer dit het geval is zal ik deze met uw Kamer delen.